

MUHASEBE EĞİTİMİNDE EĞİTİM STANDARTLARININ ÖNEMİ

Yrd. Doç. Dr. Aysel Güney
Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi
Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, Muhasebe Denetim Bölümü
aysel.guney@bilecik.edu.tr

Özet

Uluslararası eğitim standartları; gerekli mesleki bilginin, mesleki becerilerin, meslek değerlerinin, etik ve davranış kurallarının belirlenmesine katkı sağlamak amacı ile (Uluslararası muhasebe eğitim standartları kurulu) IFAC tarafından yayınlanmıştır.

Bu kuruluş, Kasım 2001'de Eğitim Standartlarının geliştirilmesi kararı aldı ve tartışma taslakları Temmuz 2002'de yayınlandı. Standartlar 8 başlıktan oluşmaktadır. Daha sonra görüşler değerlendirildi ve Uluslararası Eğitim Standartları (1-6) Ekim 2003'te yayınlandı. Yapılan çalışmalarda akademisyenlerin, işverenlerin desteği ile IES7 (sürekli mesleki gelişim) Mayıs 2004'te yayınlandı ve 1 Ocak 2016 da yürürlüğe girdi.

Uluslararası eğitim standartları ile hedeflenen amaçları şöyle sayabiliriz: Eğitim için küresel ölçekte tutarlı bir çerçeve sağlamak, Muhasebe eğitimi süreçlerinde tutarlılığı ve yakınlaşmayı sağlamak, Muhasebe mesleğinin tüm dünyada eğitimi için kıyas ölçütlerinin belirlenmesini sağlamak, Muhasebe eğitiminde kalite ve tutarlılığı sağlamak.

Uluslararası eğitim teknolojileri birliği de teknolojinin eğitimde kullanılması ile ilgili standartları oluşturma çalışmalarıyla eğitimde meslek becerilerinin geliştirilmesinde ortak bir zemin oluşturmaya çalışmaktadır. Bu çalışmada eğitim standartlarının muhasebe eğitimine getirdiği unsurlar ele alınmıştır.

Anahtar Sözcükler: Eğitim, Standart, Muhasebe.

THE IMPORTANCE OF EDUCATION STANDARDS IN ACCOUNTING EDUCATION

Abstract

International education standards; IAES (International accounting education standards board) has been published for the purpose of contributing to the determination of necessary professional knowledge, professional skills, occupational values, ethical and behavioral rules.

This organization decided in November 2001 to develop Training Standards and and discussion drafts were published in July 2002. The views were then assessed and the International Education Standards were published in (1-6) October 2003. IES 7 (Continuing professional development) was published in May 2004 with the support of academicians and employers and it came into force in January 2016.

International education standards and objectives are as follows;

To provide a consistent framework for education on a global scale, to ensure consistency and convergence in accounting education processes, to ensure that the accounting profession sets benchmarks for education all over the world, to provide quality and consistency in accounting education.

The International Association of Educational Technologies is trying to establish a common ground in the development of professional skills in education through the establishment of standards for the use of technology in education. In this study, the factors that education standards bring to accounting education will be discussed.

Keywords: Education, Standard, Accounting.

GİRİŞ

Meslek mensupları, muhasebenin gelişmesinde büyük ve etkin rol oynamaktadırlar. Bubağlamda, muhasebe meslek mensuplarının eğitimi ve alanda yaşanan değişikliklere karşı güncel kalmalarının sağlanabilmesi, muhasebenin gelişmesinde çok önemli yer tutmaktadır. Mesleki eğitimin sadece teknik bilgidir oluşmadığı, beceri, etik, sorumluluk ve şeffaflık gibi yeterliklerde gerektiği kabul edilmektedir. Muhasebe eğitiminin ne denli kaliteli olduğunun tespitine destek veren unsurlardan belki de en önemlisi, muhasebe ve denetim standartlarının muhasebe meslek mensupları tarafından etkili bir şekilde uygulanıp uygulanmadığıdır (Crawford ve diğerleri, 2014: 69).

Muhasebe mesleğinin dünya çapında ve koordine bir şekilde gelişmesini ve ilerlemesini amaçlayan IFAC, mesleğinin en iyi şekilde icra edilebilmesi için çeşitli alanlarda standartlar ve yönergeler yayınlamaktadır. IFAC tarafından hazırlanan Profesyonel Muhasebeciler için Uluslararası Eğitim Standartları taslaklarında, profesyonel muhasebecilerin öğrenme ve gelişim gerekleri aşağıdaki başlıklar altında toplanmıştır (IFAC Education Committee, 2002).

- Giriş şartları
- Mesleki eğitim
- Mesleki beceri ve genel eğitim
- Mesleki değerler ve ahlak kuralları (etik)
- Staj şartları
- Mesleki yeterliliğin ölçülmesi
- Sürekli mesleki eğitim ve gelişim.

Günümüzün profesyonel muhasebecilerinin, muhasebe bilgi ve becerilerinin yanında, gerektiğinde girişimci, iş ortağı, finansal analist, iyi satışçı, mükemmel iletişim kurabilen, yetenekli müzakereci, halka ilişkiler sorumlusu ve birinci sınıf yönetici olabilme becerisine sahip olmaları gerekmektedir. Mesleğe ne kadar nitelikli kişiler yönlendirilirse ve standartlar ne kadar yüksek tutulursa mesleğin kalitesi de o kadar yükselecektir.

Bu anlamda yapılacak iki şey vardır. Birincisi birikimi ve zihinsel kapasitesi yüksek, olaylara global açıdan bakabilen ve değişime ve gelişme açık kişileri mesleğe çekmek; ikincisi muhasebeci olmayı düşünen adayların mevcut becerilerini ve kapasitelerini artırmaya yönelik olarak yeterlilik öncesi standartları net olarak ortaya koymaktır (IFAC Education Committee 2002). Bu evrede muhasebe eğitimi ve bu eğitimde verilmesi gereken nitelikler devreye girmektedir.

Uluslararası eğitim standartları ile hedeflenen amaçlar, Eğitim için küresel ölçekte tutarlı bir çerçeve oluşturmak, Muhasebe eğitimi süreçlerinde tutarlılığı ve yaklaşmayı sağlamak, Muhasebe mesleğinin tüm dünyada eğitimi için kıyas ölçütlerini belirlemek, Muhasebe eğitiminde kalite ve tutarlılığı sağlamaktır. Ayrıca; Uluslararası eğitim teknolojileri birliği de teknolojinin eğitimde kullanılması ile ilgili standartları oluşturma çalışmalarlarıyla eğitimde meslek becerilerinin geliştirilmesinde ortak bir zemin oluşturmaya çalışmaktadır.

EĞİTİM STANDARTLARININ KONUSU

Muhasebe meslek mensuplarının yeterlikleri ve muhasebe mesleğinin gelişimi çerçevesinde, muhasebe eğitiminin uluslararası alanda belirli bir kalite düzeyinde gerçekleştirilmesi ve yeknesaklığın sağlanabilmesi için Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları Kurulu (IAESB) tarafından Uluslararası Eğitim Standartları (IES) yayınlanmıştır. Sekiz adet IES yayınlanmıştır (IFAC – International Federation of Accountant).

Uluslararası Eğitim Standartları, ruhsat sahibi muhasebecilerin öğrenme gereksinimleri için, eğitim, uygulama tecrübesi (staj) ve öğretimi de kapsayan ölçütler koyarak muhasebe mesleğini daha ileriye götürmeyi amaçlamıştır. Standartların bir amacı da fiilen alınması gereken dersleri önermekten ziyade kapsama dahil edilmesinde yarar görülen konuları belirlemektir. Çünkü, belirlenen konular dünyanın

farklı kesimlerinde farklı şekillerde tanımlanmaktadır.(IFAC Education Committee, 2002) İstenen öğrenme düzeyi farklı muhasebe kuruluşları arasında ve farklı zamanlarda çeşitlilik gösterebilmektedir. Müfredat önemli ölçüde, bilgi seti, beceriler ve belirli bir ülkeye, bölgeye, kültüre veya günümüzün profesyonel muhasebecisi tarafından daha geniş global bir perspektifte tanınan meslek örgütüne bağlı olan mesleki değerler tarafından belirlenmektedir. Standartlara uyulması gereklilik olduğu halde, bu konu farklı ülkelerde farklı şekillerde yorumlanmaktadır(IFAC Education Committee,2002) Bu standartlar aşağıdakilerin oluşturulması doğrultusunda belirlenmiştir (IFAC Education Committee, 2002).

- Yeterlilik için gerekli muhasebe eğitimi ve stajının amacı;
- Kendi meslek kuruluşlarına üye olabilmek ve mesleğini sürdürebilmek için profesyonel muhasebecilerin sahip olması gereken asgari muhasebe eğitimi ve stajı ölçütleri. Bu ölçütlerin kapsamı:
  - Muhasebe, finans ve ilgili bilgi, örgüt ve işletme bilgisi, bilişim teknolojisi ile ilgili bilgi, mesleki değerler, meslek ahlakı ve kültürel değerleri kapsayan mesleki eğitim;
  - Giriş şartları, mesleki beceri ve genel eğitim, uygulama tecrübesi ve öğretim gerekleri ile sürekli mesleki eğitim ve gelişim (continuing professional education and development - CPD);
- Mesleki yeterliliğin ölçülme kriteri.

EĞİTİM STANDARTLARININ UYGULANMASI

Uluslararası Eğitim Standartları, profesyonel muhasebecilerin öğrenme ve gelişim gereklerini aşağıdaki başlıklarda toplamıştır (IFAC Education Committee, 2002).

- Giriş şartları
- Mesleki eğitim
- Mesleki beceri ve genel eğitim
- Mesleki değerler ve ahlak kuralları (etik)
- Staj şartları
- Mesleki yeterliliğin ölçülmesi
- Sürekli mesleki eğitim ve gelişim.

Amaç, bu unsurların uygun bir şekilde birleştirilmesiyle yeterli profesyonel muhasebeciler yetiştirmektir. Bu nihai amaca ulaşıldığı sürece, yukarıdaki unsurların bileşimi değişiklik gösterebilir. Mesleki eğitim, profesyonel mesleki eğitime yönelik bir üniversite diploma programında veya diğer programlarda öğrenim sürdürülmesi sırasında alınan genel eğitim sırasında da kazanılabilir. Alternatif olarak, mesleki eğitim, başka bir yüksek eğitim programının tamamlanmasından sonra ileri düzey bir eğitim ile de edinilebilir. Staj ise eğitimden önce, eğitimden sonra, eğitim sırasında veya bunların bir kombinasyonu şeklinde de olabilir. Verilen Eğitim süreci yarı-zamanlı (part-time) veya tam zamanlı (full-time) şekilde olabilir (IFAC Education Committee, 2002).

Eğitim standartlarında, temel varsayım, işteki yeterliliklerini gösterebilmek için profesyonel muhasebecilerin tanımlanmış bir bilgi, beceri ve değerler setine ihtiyaç duymasındır. Bu set oldukça kapsamlıdır Yeterlilik akademik çalışma, staj ve öğretim ile kazanılacaktır. Özellikle yüksek öğretimde muhasebe eğitimi veren eğitimciler, uluslararası muhasebe mesleğinin değişen ihtiyaçlarına cevap vermelidir. Yeterlilik öncesi eğitim sırasında, eğitim yöntemleri, öğrencilere yeterlilik sonrası kendi kendine öğrenmeyi sağlayacak araçlar üzerinde odaklanmalıdır. Bu bakımdan, eğitimler "öğrenci-merkezli" (learner-centered) öğretim metodlarının yaygın bir şekilde kullanımı konusunda eğitilmeli ve teşvik edilmelidir(IFAC Education Committee,2002). Meslekte başarı, yaşam boyu öğrenimin tesis edilmesini sağlama amacının başarılması, mesleki yeterlilikte esas olan bilgi, beceri ve mesleki değerlerin öğretilmesini gerektirir. Bir temele dayalı öğrencilerin sağlanması staj kadar muhasebe eğitimi programının odağı olmayı gerektirir.Bu nedenle uluslararası eğitim standartları muhasebe eğitimi içinde büyük bir öneme sahiptir vr muhasebe eğitiminin çerçevesini çizerken akademik yaşamada ve meslek yaşamında muhasebe eğitimine yol göstermektedir.

MUHASEBE EĞİTİMİ

Geçmişte,tüm toplumlarda muhasebe mesleği önemli bir rol oynamıştır. Profesyonel muhasebecilerinin, elde ettikleri muhasebe bilgi ve becerilerine ilaveten, gerektiğinde girişimci, iş ortağı, finansal analist, iyi satıcı, mükemmel iletişim kurabilen, yetenekli müzakereci, halka ilişkiler sorumlusu ve birinci sınıf yönetici olabilme becerisine sahip olma ihtiyacı gün geçtikçe artmaktadır.Bu yetenekleri geliştirebilmelerinin başlangıç noktası aldıkları muhasebe eğitimidir. Muhasebe, finans ve bunlarla ilgili bilgi birikimi, profesyonel bir muhasebeci olarak başarılı bir kariyer için esas olan güçlü teknik altyapıyı sağlar Bu bilgi birikiminin elde edilebileceği ye ise alınan muhasebe eğitimidir.

Muhasebe eğitiminde, kariyerlerine muhasebeci olarak başlayacak öğrencilere bir diploma düzeyinde gerekli teorik ve teknik muhasebe bilgisinin verilmesi ve mesleki değerlerin ve ahlak kurallarında öğretilmesi gereği vardır.MUHasebe eğitiminde verilecek bilgileri ve öğretilcek konuları şöyle sayabiliriz: (IFAC Education Committee,2002)

- muhasebe mesleği ve muhasebe felsefesinin tarihi,
- finansal karar alıcıların bilgi ihtiyaçlarını ve bu ihtiyaçların karşılanmasına ilişkin muhasebe bilgilerinin oluşturulması
  - ulusal ve uluslararası muhasebe ve denetim standartları,
  - muhasebeye ilişkin yasal düzenlemeler ve değişiklikler
  - yönetim muhasebesi (planlama, bütçeleme, maliyet yönetimi, kalite kontrolü ve kıyaslama (benchmarking) gibi işlemlerin tamamı)
  - finansal verilerin doğruluğu ve bütünlüğü ile işletme varlıklarının korunmasını sağlayan kontrol kavramları, yöntemleri ve süreçleri,
  - vergi hukuku, türk vergi sistemi ve uygulamaları ve bunun finansal ve yönetsel kararlara etkisi,
  - mesleğin rolü için uygun olan, kanunları da içeren işletmenin tabi olduğu yasal mevzuata ilişkin bilgi,
  - denetim ve diğer güvence hizmetlerinin yapısı ve bunları gerçekleştirmenin kavramsal ve prosedürel dayanakları,
  - finansal tablo analizi, finansal varlıklar, sermaye piyasaları hem ulusal hem de uluslararası ve kaynakların yönetimini içeren finans ve finansal yönetim bilgisi,
  - işletme danışmanlığı, stratejik yönetim, risk yönetimi
  - muhasebe etiği
  - kurumsal yönetimde muhasebecilerin rolü,

MUHASEBE EĞİTİMİNDE EĞİTİM STANDARTLARININ ÖNEMİ

Muhasebenin bir bilim ve bilgi sistemine sahip bir alan olarak kabul görmeye başlaması ile muhasebe alanındaki gelişmeler hız kazanmıştır, muhasebe, işletme yönetiminin tüm karar süreçlerine bilgi sunan bir sistemdir. Muhasebeye verilen önemin artması, beraberinde muhasebe mesleğinin şekil ve şartlarının kanunlarla düzenlenmesini gerekli kılmıştır. Diğer mesleki alanlarda olduğu gibi muhasebe mesleğine yönelik olarak da çok sayıda kanun çıkmıştır.

İngiltere’de 1870, Fransa’da 1881, Amerika’da 1886, Hollanda’da 1895, Almanya’da 1899, İsviçre’de 1941, Arjantin’de 1945, Brezilya ve Meksika’da 1946, Hindistan’da 1949, Yunanistan’da 1950, Nijerya’da ise 1955 yılında mali müşavirlik ve muhasebecilik mesleği kanun ile düzenlenmiştir (TÜRMOB, 2015). 1973 yılında başlatılan girişimler 7 Ekim 1977 tarihinde nihayete erdirilerek, Münih-Almanya’da Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (IFAC – International Federation of Accountant) kurulmuştur. IFAC, çeşitli standartlar geliştirmekte ve bunları yayımlamaktadır.

IFAC bünyesinde denetim, etik, kamu sektörü ve eğitim alanlarında standartlar oluşturan dört kurul bulunmaktadır.(IFAC,2015) Bunlardan denetim alanında standartlar geliştiren kurul, Ekim 1977 tarihinde kurulmuş olan Uluslararası Denetim ve Güvence Standartları Kurulu’dur (IAASB - International Auditing and Assurance Standards Board). Etik alanındaki standartları ise yine Ekim 1977 tarihinde faaliyete geçmiş olan Muhasebeciler İçin Uluslararası Etik Standartları Kurulu (IESBA - International Code of Ethics for Professional Accountants) oluşturmaktadır.

Uluslararası Eğitim Standartları (IES – International Education Standards) ise önceleri, Ekim 1977 tarihinde işlerliğe kavuşmuş olan Eğitim Komitesi (Education Committee) tarafından oluşturulurken sonradan komitenin ismi ve yapısı değişikliğe uğramış; Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları Kurulu (IAESB – International Accounting Education Standards Board) ismiyle faaliyetlerine devam etmiştir.(IFAC, 2015).

IAESB, gerçekleştirdiği faaliyetlerine ilişkin İstişari Danışma Grubu'ndan (Consultative Advisory Group – CAG) görüş almaktadır. Yapılan uygulamaların ve faaliyetlerin yeterli ve sürdürülebilir olması açısından yönlendirmelerde bulunan CAG; IAESB'nin ajandası, projelerinin zaman çizelgeleri, önceliklerinin neler olması gerektiği, gelecekte ihtiyaç duyulması muhtemel değişiklikler gibi konularda tavsiyelerde bulunmaktadır (CAG, 2016).

IES, Avrupa Birliği'nde benimsenen yaşam boyu öğrenme yaklaşımını savunmakla birlikte muhasebe eğitiminde kaliteyi, yeknesaklığı ve tutarlılığı sağlamayı amaçlamaktadır. IAESB tarafından sekiz adet eğitim standardı oluşturulmuştur.

Bunları, (1) mesleki yeterlik sınavı öncesi uyulması gereken kurallar, (2) yeterlik sınavının yapılma sürecine ilişkin kurallar ve (3) yeterliğin alınmasından sonra devam edilmesi gereken eğitim ve diğer düzenlemeler şeklinde özetlemek mümkündür (Uyar, 2008: 81).

Ayrıca bu standartlar IFAC tarafından genel eğitim ve mesleki eğitim olmak üzere iki grupta yer almaktadırlar (Özbircikli, 2007: 80). IES'in yerel kuralların üzerinde olmadıklarını ve tanımlayıcı bir niteliği sahip olduklarını da unutmamak gerekmektedir (Pekdemir, 1999: 2).

Muhasebe mesleğinin kariyer süreci, eğitim, uygulama deneyimi (staj) ve sınav evrelerinden oluşmaktadır. Başka bir deyişle, muhasebe mesleğine girişin koşulları, eğitim, uygulama deneyimi (staj) ve sınav süreci ile belirlenir.

Muhasebe eğitimi hem de muhasebe uygulamaları açısından dünya genelinde kapsayıcı birlikler oluşturabilmek, emsal uygulamaların sağlanabilmesi açısından son derece önemlidir. Bu bağlamda (1) Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları Kurulu'nun (IAESB) - Uluslararası Eğitim Standartları'nın (IES), (2) Muhasebeciler İçin Uluslararası Etik Standartları Kurulu'nun (IAASB) - Uluslararası Denetim Standartları'nın (ISA) ve (3) Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu'nun (IASB) - Uluslararası Muhasebe Standartları (IAS) ile Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'nın (IFRS) hep birlikte uygulanmasında fayda vardır (Crawford ve diğerleri 2014, 69).

Muhasebe uygulamaları, dünyada genel geçer kabul gören yaklaşımlara bağlı olarak gelişecektir. Uluslararası Eğitim Standartları ISA, IAS ve IFRS kadar yaygın bilinirliğe sahip değildir. Dolayısıyla, muhasebe alanında faaliyet gösteren birçok kişi tarafından detaylarının bilinmediğini söylemek mümkündür. ISA ve IAS/IFRS ile karşılaştırıldığında; IES'in genel geçer kabul görmesinin ve benimsenmesinin önünde iki önemli engelin olduğu görülmektedir (Crawford ve diğerleri, 2014: 70).

-IES'den farklı olarak ISA ve IAS/IFRS yasal geçerliliğe sahiptirler.

-IES'in hedef kitlesi çeşitlilik bakımından oldukça farklılaşmaktadır.

IAESB tarafından Uluslararası Eğitim Standartları'na yönelik çalışmalar, Kasım 2001 tarihinde başlamıştır. Bu tarihte söz konusu standartların geliştirilmesine karar verilmiş ve bu doğrultuda 2003 yılında IES 1-6 yayımlanmıştır.2004'te IES 7, 2006 yılında ise IES 8 duyurulmuştur.Uluslararası eğitim Standartlarına göre;(Uluslararası eğitim bildirileri el kitabı,2015).

-Giriş gereklilikleri olarak adlandırılan IES 1, muhasebe mesleği eğitimi programına giriş için gereken şartları içermektedir. Burada aranan temel unsur, muhasebe eğitimi alacak kişilerin söz konusu eğitime başlamadan önce sahip olmaları gereken temel muhasebe bilgilerinin düzeyinin tanımlanmasıdır.

-IES 2, muhasebe mesleği eğitim programlarının içeriğine yer vermektedir.

-IES 3, sahip olunması gereken mesleki becerileri kapsamaktadır.

-IES 4, Mesleki değerler, etik ve davranış kurallarını kapsamaktadır.

- IES 5, Uygulama deneyimi ile ilgili gereklilikler olarak nitelendirilen kuralları kapsamaktadır.
- IES 6, mesleki becerilerin ve yeteneklerin değerlendirilmesine yönelik bir standarttır.
- IES 7'nin kapsadığı konu, sürekli mesleki gelişimdir.
- IES 8, Profesyonel denetçiler için gerekli yeterlik şartlarını kapsamaktadır.

Görülebileceği gibi, Uluslararası Eğitim Standartları, muhasebe eğitimini küresel seviyede yeknesak hale getirmeyi amaçlamaktadır. Bu bağlamda IES, muhasebe eğitimi alanında uygulamalar arasında tutarlılık sağlayarak, bilgi ve beceri gereklilikleri kapsamında muhasebe mesleğinin dünyada süreklilik arz eder şekilde saygın bir konumda tutulmasına katkı vermektedir.

ULUSLARARASI EĞİTİM STANDARTLARININ MUHASEBE EĞİTİMİ AÇISINDAN TÜRKİYE' DEKİ UYGULAMASI

IES'in bir yansıması olarak Türkiye'de eğitim ve staj çalışmalarına ilişkin çerçeve TESMER tarafından belirlenmektedir ve IES doğrultusunda düzenlemeler yapılmaktadır (TESMER, 2015).

- IES 1, muhasebe meslek eğitimi programına giriş için gereken şartları içerir. Bu bağlamda IES 1'in Türkiye'de ne denli uygulandığının değerlendirilebilmesi için, 3568 Sayılı Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu ile 5786 Sayılı Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun göz önünde bulundurulmalıdır.

-IES 1'de muhasebe meslek mensuplarının yüksekokul ya da fakülte mezunu olma şartı aranmaktadır. Türkiye'de serbest muhasebeci mali müşavir olabilmek için işletme, iktisat, maliye, kamu yönetimi, hukuk, muhasebe, bankacılık ve siyasi bilimler dallarında en az lisans seviyesinde eğitim almış olma şartı aranmaktadır. 3568 Sayılı Kanun'un 5. Maddesine göre "ön lisans seviyesinde öğrenim görenler ile ticaret liseleri ve maliye meslek liselerinden mezun olanlar serbest muhasebeci olabilirken serbest muhasebeci mali müşavir olamamaktadır". Dolayısıyla IES 1'in Türkiye'de uygulandığını söylemek mümkündür.

-Muhasebe mesleği eğitim programlarının içeriğini oluşturan IES 2'de, meslek mensubu olabilmek için gerekli bilgi ve yetenekler üç başlık altında toplanmıştır. Türkiye'de hem TESMER hem de muhasebe eğitimi veren üniversiteler tarafından (1) muhasebe, finans alanları ile (2) örgüt ve iş bilgisi alanlarına yönelik yeterli seviyede bilginin verildiği görülürken; (3) bilgi teknolojisi bilgisi konusunda verilmesi gereken bilgi kapsamının genişletilmesi gerektiği söylenebilir. Bilgi teknolojilerinde yaşanan gelişmeler ile muhasebe alanında bilgisayar kullanımında artış olmasının yanı sıra internet tabanlı finansal raporlamaya da geçiş söz konusu olmuştur. Bu sayede işletmeler finansal raporlarını eşanlı olarak yayımlayabilmektedirler (Uyar ve Ünlüsoy, 2007: 2-3). Ayrıca, muhasebe denetçileri, denetim faaliyetleri sırasında bilişim teknolojilerini sıklıkla kullanmaya başlamışlardır (Alvin ve Loebbecke, 1997: 528). IES 2'nin, bilişim teknolojilerine verilen ağırlık göz ardı edildiği takdirde, Türkiye'de kısmen geçerli olduğunu söylemek mümkündür.

-IES 3, muhasebe alanında sahip olunması gereken mesleki becerileri kapsamına almıştır. Zihinsel ve entelektüel beceriler, teknik ve işlevsel beceriler, kişisel beceriler, kişilerarası ve iletişim becerileri, örgütsel ve iş yönetimi becerileri hem TESMER'in hem de ilgili alanlarda eğitim veren üniversitelerin programlarında yer almaktadır. Türkiye'deki staj programları sırasında muhasebe meslek mensubu adaylarının, TESMER'in ölçütlerine uygun bir eğitim aldıklarını söylemek mümkün olmayabilir.

-Mesleki değerler, etik ve davranış kurallarını içeren IES 4'te sosyal sorumluluk, tarafsızlık, güvenilirlik, dürüstlük, şüphecilik ve bağımsızlık gibi unsurların yer almasının yanında, standartta en önemli unsur etik kavramıdır. TÜRMOB tarafından "Profesyonel Muhasebeciler İçin Etik Kuralları El Kitabı" da yayınlanmıştır. IES 4'te yer alan mesleki değerler, etik ve davranış kurallarının Türkiye'de verilen eğitimlerde yer aldığı ve IES 4'ün Türkiye'de geçerli olduğunu söylemek mümkündür.

-IES 5, uygulama deneyiminin önemine ve staj için gerekli olan niteliklere değinmektedir. Standartta temel olarak staj şartları yer almaktadır. Türkiye'de bu açıdan eksiklikler söz konusudur. Ancak konuya

sadece staj süresi ve normatif unsurlar açısından bakıldığında, IES 5'in Türkiye'de geçerli olduğunu söylemek mümkündür.

-IES 6, mesleki becerilerin ve yeteneklerin değerlendirilmesine yönelik bir standarttır. Söz konusu standarda göre adayın kazandığı teorik ve pratik bilgiler yeterlikleri açısından değerlendirilmektedir. TESMER tarafından adayın aldığı eğitimlerin teorik açıdan değerlendirilmesi yapılmaktadır. IES 6'nın Türkiye'de tüm yönleriyle geçerli olduğunu söylemek mümkün değildir.

-IES 7 sürekli mesleki gelişimin izlenmesi ve yürütülmesine yönelik bir standarttır, yaşam boyu öğrenme meslek mensupları için bir kural haline getirilmiştir. İş yaşamlarında başarılı olmak isteyen muhasebe meslek mensupları, kendilerini sürekli bir şekilde geliştirme yolunu seçmekte ve gerekli mesleki bilgi ve beceriye sahip olmak için çaba sarf etmektedirler. TÜRMOB, adaylar meslek mensubu olduktan sonra da çeşitli çalıştaylar ve sempozyumlar düzenleyerek muhasebe alanında yaşanan son gelişmeleri duyurmaktadır. TÜRMOB'un Sürekli Mesleki Eğitim Yönergesini Kabul ederek yaşam boyu muhasebe eğitimini benimsemiştir. Bu nedenle IES 7'nin Türkiye açısından geçerliliğinden net bir şekilde bahsedilebilir.

-Profesyonel denetçiler için gerekli yeterlik şartlarının yer aldığı IES 8'de, denetime özgü gerekli bilgi ve becerilerin yanı sıra göz önünde bulundurulması gereken etik kurallar da bulunmaktadır, denetçi bilgi teknolojilerindeki hızla değişime uyum sağlarsa hem talep edilen konumuna gelecek hem de müşterilerine daha kapsamlı hizmet sunacaktır (Selvi ve diğerleri, 2005: 303). Türkiye'de Kamu Gözetimi ve Denetimi Kurumu bağımsız denetçi olabilmenin şartlarını düzenlemektedir. Bu şartlar hem muhasebe meslek mensubu olup gereken minimum tecrübe süresinin tamamlanmasını, hem de denetim ile ilgili ihtiyaç duyulan eğitimin alınmasını ve sınavlarda başarılı olunmasını kapsamaktadır. Dolayısıyla IES 8 açısından Türkiye'de geçerlik sağlandığını söylemek mümkündür.

SONUÇ

Muhasebe meslek mensuplarının sahip olması gereken nitelikleri ortaya koymayı amaç edinmiş olan Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları Kurulu-IAESB, yayınladığı sekiz adet eğitim standardı vasıtasıyla, üye ve/veya katılımcı ülkelerdeki muhasebe meslek mensuplarının mesleki yeterliklerinde yeknesaklık ve genel geçer bir kalite düzeyinin sağlanmasını amaçlamaktadır. Ayrıca hayat boyu öğrenme kavramı çerçevesinde muhasebe meslek mensuplarının sürdürülebilir gelişimini hedeflemektedir. Muhasebe eğitimi açısından, Uluslararası Eğitim Standardının 5 tanesinin Türkiye'de tam anlamıyla uygulandığını ve bu açıdan geçerli olduğunu söylemek mümkündür.

IAESB muhasebe meslek mensuplarının sürekli gelişimine, profesyonel muhasebecilerin yetiştirilmesine ve ön yeterlilik eğitimine katkı sağlamak amacıyla, kamu yararını gözeterek, yüksek kalitede standartlar ve ilkeler geliştirmekte ve muhasebe eğitiminin dünya çapında gelişimi ve güçlendirilmesi amacıyla yönelik çalışmalarda bulunmaktadır.

IFAC eğitim standartlarının amacı; üniversitelerden ayrı ve bağımsız olarak, kariyerleri süresince topluma ve mesleklerine olumlu katkılarda bulunacak, deneyimli ve güncel bilgilerle donatılmış muhasebeciler yetiştirmektir.

Bu yüzden uluslararası eğitim standartları muhasebe eğitimi içinde büyük bir öneme sahiptir. Muhasebe eğitiminine yön verirken aynı zamanda yaşam boyu muhasebe eğitimi yönlendirmektedir.

Not : Bu çalışma 14-15 Nisan 2017 tarihlerinde düzenlenen 2nd World Congress on Lifelong Education-WCLE'de bildiri olarak sunulmuştur.

KAYNAKÇA

Alvin, A. Arens ve James K. Loebbecke (1997). "Auditing: An Integrated Approach", Prentice Hall, 7th Edition.

Crawford L., Helliard C., Monk E., Veneziani M. (2014). "International Accounting Education Standards Board: Organisational Legitimacy Within the Field of Professional Accountancy Education", Accounting Forum, 38, 67-89.

CAG. "Consultative Advisory Group", <http://www.iaesb.org/consultative-advisorygroup>, 2016.

IFAC Education Committee (2002), Content of Professional Education Programs: Proposed International Education Standards for Professional Accountants, Exposure Draft.

IFAC Education Committee (2002), Introduction to International Education Standards for Professional Accountants, Exposure Draft.

IFAC Education Committee (2002), Content of Professional Education Programs: Proposed International Education Standards for Professional Accountants, Exposure Draft.

IFAC Education Committee (2002), Professional Values and Ethics: Proposed International Education Standards for Professional Accountants, Exposure Draft.

IFAC Education Committee (2002), Experience Requirements: Proposed International Education Standards for Professional Accountants, Exposure Draft.

IFAC. (2015). "International Federation of Accountants", www.ifac.org

Özbirecikli, M. "Ana Hatlarıyla IFAC Muhasebeci Eğitimi Standartları", Muhasebe ve Finansman, 2007, Ocak, 73-80.

Pekdemir, R(1999). "Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu Eğitim Komitesi Sidney Toplantısından Notlar", İSMMMO, Mali Çözüm, 47, 1-8.

Selvi Y. A. Türel, B. Şenyiğit. "Elektronik Bilgi Ortamlarında Muhasebe Denetimi", I. Uluslararası Muhasebe Denetimi Sempozyumu ve VII. Türkiye Muhasebe Denetimi Sempozyumu, 20-24 Nisan 2005, Türkiye, 301-315.

Uyar, S. (2008) "Uluslararası Eğitim Standartları (IES) ve Akdeniz Üniversitesi'nde Muhasebe Eğitimi", Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi 1, 79-107.

Uyar S. ve Ünlüsoy E. "Uluslararası Eğitim Standartları (IESs) ve Eğitim Uygulamaları Açıklamaları (IEPSs) Çerçevesinde Bilgi Teknolojileri ile Muhasebe ve Denetim İlişkisi", İZSMMMO, Türkiye Muhasebe Standartları Sempozyumu XI, 26-30 Ekim, 2007, Antalya, 1-22.

Uluslararası eğitim bildirileri el kitabı, 2015, TÜRMOB.

TESMER (2015) www.tesmer.org.tr

TÜRMOB (2015) www.turmob.org.tr

3568 Sayılı Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu.

5786 Sayılı Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun.